

Representantlovforslag nr. 105

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Kenneth Svendsen og Robert Eriksson

Dokument nr. 8:105 (2007-2008)

Representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Kenneth Svendsen og Robert Eriksson om lov om endring i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser

Til Odelstinget

BAKGRUNN

Forslaget dreier seg om nåværende tolkning og praktisering av samordningsloven på en slik måte at en del etterlatte taper hele eller deler av en opptjent statspensjon/kommunepensjon på grunn av opptjening av tilleggspensjon i folketrygden, ofte omtalt som "negativ effekt".

Dette har vært et stridsspørsmål helt siden folketrygden ble innført i 1967. Som støttespiller og toneangivende i saken har vært Aksjonskomiteen for offentlig ansattes pensjonsrettigheter. Forslaget er i det følgende, i sin helhet, utarbeidet av denne komiteen og Forsvarets Pensjonistforbund. Alle de øvrige landsdekkende pensjonistorganisasjoner har også vært opptatt av denne saken.

Forløpet av saken har vært beskrevet mange steder. Det vises bl.a. til Dokument nr. 8:24 (1989-1990) og Dokument nr. 8:66 (1995-1996) og til vedleggene 1-4 i dette forslaget. Til tross for at saken er meget enkel har departementet stadig omtalt den som vanskelig.

For å lette forståelsen av saken, følger en kort redegjørelse for viktige deler av historikken.

Samordningskomiteen og samordningsloven innførte ingen samordning mellom f.eks. en alders- og en enkepensjon. Dette kom av at to slike pensjoner dreier seg om to forskjellige pensjonsforsikringer, tjent opp og betalt for i to forskjellige tjenesteforhold og av to forskjellige personer. Dessuten skal de er-

statte to forskjellige økonomiske tap. I offentlig sektor har dette, både i teori og praksis, aldri vært omtvistet, og bra er det.

Da folketrygden skulle innføres, ble det i 1966 forhandlet om tilpassingen mellom de offentlige pensjoner og den nye folketrygden. Partene på begge sider av bordet var fagfolk. De hadde en helt riktig forståelse av samordningens oppgave. Dette gikk bl.a. ut på at samordningen skal hindre dobbel erstatning for samme tap, og sum pensjoner av samme art skal ikke overstige "full pensjon." Resultatet av forhandlingene gikk ut på at den delen av folketrygdens tilleggspensjon som var tjent opp av inntekter som ikke var pensjonsgivende i staten, skulle holdes utenfor samordningen. Dette ble innarbeidet i loven, men den tekniske gjennomføringen ble overlatt til forskrift, gitt av Kongen. Så langt gikk alt riktig og ryddig for seg. Hvis dette resultatet hadde blitt respektert i departementet, hadde vi ikke hatt noen av disse sakene.

Den omtalte forskrift kom ikke og ble aldri gitt av Kongen. Striden begynte, og den ble meget hard. Etter vel seks år måtte departementet gi seg, men bare delvis. Det ble utarbeidet en forskrift 9. april 1973. Statens Pensjonskasse hadde fått i oppdrag å utarbeide forslag til denne forskriften, og det ble gjort. Hvis dette forslaget hadde blitt fulgt opp, ville ingen av disse sakene foreligget.

Departementet la seg nå på den oppfatning at forhandlerne i 1966 ikke hadde ment alt det de hadde sagt, og at en alderspensjon kan samordnes med en enkepensjon hvis den ene var tjent opp i form av tilleggspensjon i folketrygden. Dette må kunne oppfattes som historieforfalskning, og det røpet manglende innsikt i samordningens funksjon. Her kan det virke som om påståelige amatører tolker fagfolkene og endrer på forhandlingsresultatet.

I løpet av 1980-tallet kom Bjøraanesset-saken inn for trygderetten. Retten brukte tre år på å komme

frem til en kjennelse. Saken ble anket til lagmannsretten. Departementet forsøkte å komme lagmannsretten i forkjøpet ved å fremme et lovendringsforslag, som ville føre til at fru Bjøraanesset skulle få fullt medhold, men at endringene skulle begrenses mest mulig. Imidlertid kom Eidsivating lagmannsrett i mars 1989 med en enstemmig, knusende dom: Departementet hadde feiltolket og feilpraktisert denne samordningen helt siden 1967. Riksrevisjonen som hadde vitnet i saken, var enig. Stortinget likeså. I juni 1989 endret Stortinget enstemmig loven slik at det ble umulig å tolke den slik at alders- og enkepensjoner kunne samordnes i enkelte tilfeller. Endringen ble gjort gjeldende fra 1. januar 1977, med etterbetaling. De feil som departementet hadde gjort på dette området i perioden 1967–1977 ble vurdert som foreldet og aldri gjort opp.

Etter lovendringen i 1989 har det aldri vært på tale å samordne en alders- og enkepensjon, men departementet la seg nå på en annen, etter vår mening, feilaktig tolkning og praksis. Dette gikk ut på at det for etterlatte, der begge ektefellene hadde tjent opp tilleggspensjon, ble satt inn for store reduksjoner i statspensjonen (samordningsfradrag), slik at pensjonisten tapte på opptjeningen i folketrygden. Her oppsto "negativ effekt", og striden fortsatte, med sterk kritikk av departementet. Stortinget var den gang ikke klar over denne nye feilen. Aksjonskomiteen hadde gjort daværende leder for administrasjonskomiteen i Stortinget oppmerksom på feilen, men hun valgte å ikke følge opp saken.

I februar 1990 tok daværende stortingsrepresentanter John I. Alvheim og Inger-Marie Ytterhorn opp denne saken i Dokument nr. 8: 24 (1989-1990). Forslaget ble sendt til departementet til uttalelse. Daværende statsråd sendte saken over til daværende sorensskriver Flaaten på Notodden, og ba om en utredning. Han leverte et grundig arbeid, og konkluderte med at dette har vært feil helt siden 1967. Departementet foreslo overfor Stortinget at intet skulle gjøres. Stortinget innhentet bl.a. Riksrevisjonens synspunkt. Loven ble endret på nytt i 1992, med virkning fra 1. oktober 1976 og ny etterbetaling. Målt etter beløp, rettet Stortinget opp ca. halvparten i 1989 og ca. 2/3 av resten i 1992. Stortinget var i 1992 klar over at det gjensto en restgruppe som fortsatt var utsatt for "negativ effekt," men i lovendringen i 1992 ble opprydningen av dette overlatt til forskrift. Den forskrift som lovendringen i 1992 forutsatte, ble aldri gitt. Dette siste er et viktig moment i det videre forløp av denne saken, der bl.a. departementet ser ut til å mene at de kan overprøve lovgiver. Siden forskriften og opprydningen uteble, fortsatte striden.

Bjøraanesset-dommen i 1989 ble ikke anket. Normalt skulle dette bety at departementet og regjeringen hadde akseptert dommen, men i denne saken er det lite som har vært normalt, slik vi ser det.

I 1994 kom en ny sak, Lassung-saken, opp for Høyesterett. Daværende ass. regjeringsadvokat, som også hadde ført saken for lagmannsretten og tapt fullstendig, førte saken også for Høyesterett. For å beskrive situasjonen, vises det til følgende:

Samordning i pensjonsmessig forstand krever hjemmel i lov. I disse sakene er det bare samordningsloven som gir slik hjemmel. Høyesterett kan tolke innholdet i loven, og dømme, men har ikke lovgivende myndighet. Det er tidligere blitt fremholdt at hvis Stortinget som lovgiver holder seg innenfor de rammer som Grunnloven har satt, er det intet departement, ingen regjering og/eller norsk domstol som er bemyndiget til å overprøve lovgiver. Bjøraanesset-dommen slo fast at det er lovstridig å samordne en opptjent alders- og enkepensjon, og ved lovendringen i juni 1989 fikk dette en formulering som selv ikke departementet har hatt muligheter til å feiltolke. Vi kan også si det slik: Samordningsloven, slik den er formulert med virkning fra 1. januar 1977, inneholder ingen bestemmelse om samordning av en opptjent alders- og enkepensjon. Vi kjenner heller ikke til noe forsøk på å feiltolke loven på dette punkt etter 1989. Siden innholdet i Bjøraanesset-dommen ble bygget inn i loven i 1989, i en klarere form, er det egentlig en meningsløshet å prosedere om igjen Bjøraanesset-dommen.

Ved lovendringen i 1992 var lovgiver klar over at det gjensto en restgruppe som fortsatt ble feilbehandlet. Det var lovgivers klare oppfatning at dette måtte departementet rydde opp i, men dette området ble overlatt til forskrift. Bestemmelse om dette var en del av lovendringen. Siden departementet valgte å ikke gi slik forskrift som loven forutsatte, har vi fortsatt denne restgruppen. Det kan virke som om dommerne i Høyesterett har oversett lovgivers klart uttrykte intensjon på dette punkt.

En enstemmig plenumsdom i Høyesterett i 1962 la til grunn at en reduksjon av en opptjent statspensjon krever full erstatning i den ytelsen det samordnes med. Pensjonisten i Lassung-saken fikk ikke "full erstatning". Hun tapte på opptjeningen i folketrygden. Dommerne må, slik vi ser det, ha oversett også dette. Det hører med til saken at departementet, i et brev datert 30. juni 1999, og undertegnet av daværende statsråd Magnhild Meltveit Kleppa, forsikrer i klartekst at departementet legger til grunn plenumsdommen fra 1962. Hvis dette hadde ført til gjerning i samsvar med teksten, hadde vi ikke hatt disse sakene.

De viktige momentene, som vi mener dommerne har oversett, er ikke omtalt og vurdert i dommen. Hvis vi forutsetter "god tro" hos daværende ass. regjeringsadvokat og dommerne, og det mener vi bør forutsettes, så er det solid grunnlag for å påstå at ingen av disse hadde klart å sette seg inn i saken. At de-

ler av samordningen kan være vanskelig, er etter vår mening ikke noen unnskyldning.

Aksjonskomiteen har påpekt feilen i Lassung-saken overfor nåværende høyesterettsjustitiarius Tore Schei, og fikk til svar at Høyesterett ikke kan gjøre noe. Vi tolker dette slik at Høyesterett retter ikke opp egne feil. Vi har deretter tatt opp spørsmålet med statsråd Knut Storberget. Han skyver det bare fra seg. Hva med rettssikkerheten hvis alvorlige feil ikke skal rettes opp? Taushet kan ikke være noe brukbart svar på dette spørsmålet.

Den 1. oktober 2007 henvendte Aksjonskomiteen for offentlig ansattes pensjonsrettigheter seg til justisminister Knut Storberget i et brev der de anfører bl.a. følgende:

"Vi vil også henlede statsrådets oppmerksomhet på stortingsvedtaket av 14. juni 2001 og forhandlingene i Stortinget 15. mai 2002, der daværende statsminister talte om Regjeringens "fordømte plikt", en plikt han glemte meget raskt. Denne saken bidrar ikke til å øke respekten for forvaltningen og det politiske miljø i Norge. En norsk biskop har karakterisert behandlingen av denne saken som "uverdige" og "respektløs". Dessverre er det meget god grunn for denne karakteristikken.

Vi har henvendt oss til justitiarius i Høyesterett om feilen i Lassung-saken. Han svarer at Høyesterett ikke kan gjøre noe, og heller ikke uttale seg. Som nevnt må dette bey at den norske Høyesterett retter ikke opp egne feil. Spørsmålet må derfor bli: Hva så?

Vi må be Dem ta tak i dette spørsmålet. Hva bør skjje når Høyesterett ikke klarer å sette seg inn i saken, og gjør feil, med meningsløse konsekvenser for en gruppe etterlatte? Taushet, likegyldighet, evindelige utsettelse og forsøk på bortforklaringer er etter vår oppfatning ikke noe brukbart svar."

Det vises også til vedlegg 3 til saken.

Et sentralt trekk i utviklingen over mange år har vært departementets "sjongleringer og feilinformasjon". Et par eksempler til illustrasjon og dokumentasjon:

Departementet har forsøkt å trylle frem "full erstatning" ved en omdefinering av sammensetningen av folketrygdens tilleggspensjon, der den er tjent opp av begge ektefellene. Departementet har påstått at kombinert tilleggspensjon består av 100 pst. egenopptjent tilleggspensjon pluss en eventuell "merytelse." Denne 100 pst. egenopptjente pensjon skal lik som være full erstatning for et like stort samordningsfradrag i egenopptjent stats-/kommunepensjon. Denne påstanden har vært lansert av både nåværende statsråd Bjarne Håkon Hanssen, tidligere Dagfinn Høybråten og Magnhild Meltveit Kleppa. Til dette er å bemerke: For det første er ikke påstanden riktig, og, selv om den var sann, ville det ikke endre noe som helst mht. mangel på full erstatning. Begrunnelse:

Rikstrygdeverket/NAV er fagetat når det gjelder folketrygden og dens ytelser, og derfra har det hele ti-

den vært sagt og skrevet at kombinert tilleggspensjon består av 55 pst. av egenopptjent pluss 55 pst. av avdødes opptjening, hvis summen av disse er større enn 100 pst. egenopptjent. I visse områder har denne fordelingen betydning for utmålingen av pensjonens størrelse. Den omtalte departementale påstanden inneholder en indirekte påstand om at fagetaten har regnet feilaktige beløp i de omtalte områder i mer enn 40 år. Fagetaten kan dette, og de regner riktig. Det er, etter vårt syn, departementet pluss de tre nevnte statsråder som tar feil.

Et annet viktig moment: Samordningsloven gir presis beskrivelse av de ytelser som kan samordnes, jf. f.eks. § 1. Loven omtaler ikke denne påståtte "merytelse". Nå skal f.eks. en enkemannspensjon samordnes med etterlattepensjon fra folketrygden. Her står det i loven at fullt fradrag skal være 55 pst. av den tilleggspensjon som avdøde hadde tjent opp. Dette gjennomføres også i praksis, og helt riktig i hele området utenom området med "negativ effekt". Her taler ikke departementet om noen "merytelse". En oppsummering her: Når departementet skal samordne etterlattepensjon fra stat og folketrygd, opererer de med 55 pst. av avdødes opptjening, mens det ved samordning egenopptjent fra stat og folketrygd opererer de med 100 pst. av egenopptjening. Et meget enkelt regnestykke vil vise at summen av de to prosentatsene blir 155 pst. Så mye opptjening av tilleggspensjon finnes ikke i folketrygden.

Se også vedlegg 2 til saken.

Hva ville situasjonen vært hvis den omtalte påstanden hadde vært sann? Først må det slås fast: Hvis det skal ytes "full erstatning", må verdien av erstatningsbeløpet være minst like stor som reduksjonen i stats-/kommunepensjonen, og erstatningsbeløpet må *utbetales*. Samordningsutvalget, ledet av professor Asbjørn Kjønstad, sier i NOU 1995:28, side 219, sp. 1 at disse problemene "skyldes at samordningsfradragene for tilleggspensjonen delvis beregnes uavhengig av den tilleggspensjon som kommer til utbetaling". Et enkelt eksempel kan illustrere feilen her: Avdøde mann hadde tjent opp en tilleggspensjon på kr 60 000 pr. år. Enken får utbetalt 55 pst. av dette, dvs. kr 33 000. Hun har ennå ikke fylt 67 år, men har egenopptjent stats-/kommunepensjon. De to pensjonene kan ikke samordnes, og alt er riktig. Så fyller hun 67 år, og får honorert egenopptjent tilleggspensjon på kr 40 000, som utbetales med 55 pst., dvs. kr 22 000. Tilleggspensjonen øker m.a.o. fra kr 33 000 til kr 55 000, dvs. med kr 22 000. På grunnlag av endringen i utbetalingen mener departementet seg berettiget til å redusere stats-/kommunepensjonen med kr 40 000, og hun kan fort regne ut at hun har tapt kr 18 000 på opptjeningen i folketrygden. Hva er verdien av å få kr 40 000 i ny pensjon, hvis vilkåret for å få det er en reduksjon av etterlatte rettigheter på kr 18 000? Svaret må bli kr 22 000.

Den departementale sjongleringen med tilleggspensjonens sammensetning frembringer ikke full erstatning, bare forvirring. Statsråd Bjarne Håkon Hanssen har fått spørsmålet om hvilken ytelse som skal erstatte fradraget i enkemannspensjonen fra stat/kommune. Svaret hittil er taushet. Et annet eksempel på departementets inkonsekvens er følgende:

I Ot.prp. nr. 30 (1998-1999), side 23, sp. 1 skriver departementet bl.a.:

"På den annen side kan det ikke være rimelig at en tjenestepensjonsordning i offentlig sektor skal kompensere at folketrygden ikke betaler ut både full egenpensjon og 55 pst. av avdødes tilleggspensjon ..."

I virkeligheten forholder det seg slik: Når det gjelder folketrygdens ytelser, skal ikke tjenestepensjonsordningene i offentlig sektor kompensere noe som helst. Det er omvendt. Det er folketrygdens ytelser som skal kompensere reduksjonen i stats-/kommunepensjonenes samordningsfradrag. Hvis folketrygdytelsen er behovsprøvet, og behovsprøvingen blir effektiv, må det tas hensyn til dette når en riktig størrelse på samordningsfradraget skal utmåles. En svikt her vil ikke gi full erstatning, og dermed et tap for pensjonisten. Det forhold at stat/kommuner sparer penger på slike feil, er en annen sak.

Det har vært gjort mange forsøk på å bringe denne saken til riktig praktisering, men hittil uten resultat. Spesielt har det vært pekt på det ekstra meningsløse at tildelte omsorgspoeng kan bli brukt til å påføre pensjonisten slike tap. I den omtalte odelstingsproposisjonen ville departementet fjerne noen av disse tapene, men vilkåret er at arbeidstakeren, før omsorgsperioden, går helt ut av arbeidslivet, og aldri kommer inn igjen. Dette virker urimelig i forhold til "arbeidslinjen".

En norsk biskop rettet en skriftlig henvendelse til tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik, og påpekte at behandlingen av denne saken er "uverdigg" og "respektløs". Han kvitterte med å fremholde at dette var "sterke ord", og dermed var han ferdig med saken. Han hadde jo tidligere neglisjert stortingsvedtaket av 15. juni 2001, og hans forsikringer i Stortinget 14. mai 2002 om regjeringens "fordømte plikt", er det mange som husker.

Den 31. juli 2003 sendte Norsk Pensjonistforbund følgende brev til pensjonskommissjonen:

"Vi viser til St. prp. nr. 65 (2002 - 2003), side 90, der det vises til at Kommisjonen skal vurdere bl.a. "negativ effektiv i samordningssystemet." I denne anledning vil vi komme med et innspill som kan belyse saken.

Etter vår oppfatning har denne saken fått en særdeles slett behandling, en usedvanlig kronglete og misvisende fremstilling, utrolig mye utenomsnakk og en behandlingstid med en sendrektighet, eller trenering, som sprenger alle rimelige grenser. Hvis alt

uvedkommende skrelles bort, er selve saken egentlig meget enkel, noe vår fremstilling vil vise.

Det er greit og riktig at vi må ha samordning. Pensjonistene skal ikke ha dobbelt opp av samme type pensjon. Samordningsloven av 1957 innførte ingen samordning mellom 2 typer pensjon, f. eks. en alders- og en enkepensjon. Ved lovendring i 1989, med virkning fra 1.1.1977, ble det slått fast at egenpensjon og etterlattepensjon ikke kan samordnes selv om den ene er tjent opp i folketrygden. Dette skjedde etter en årelang, bitter kamp fra Sosialdepartementets side, en kamp som dessverre har fortsatt like til nå.

Vi kan dele hele samordningsområdet i 2 deler som vi kaller A og B.

I område A, som målt etter beløp utgjør ca 98 pst. av hele området, blir alt samordnet på riktig måte, og her blir det ingen "negativ effekt." Samordningsfradragene blir her alltid begrenset til faktisk utbetalt beløp av den ytelsen det samordnes med. Her er tolkningen av loven og praktiseringen, helt riktig.

I området B (ca. 2 pst.) der negativ effekt gjør seg gjeldende, har Sosialdepartementet en annen tolkning og praktisering av loven. Samordningslovens § 1 sier bl.a.: "Denne lov gjelder samordning av ytelser som en person kan få samtidig ... " På tross av dette tolker departementet loven slik at man i område B kan

Samordne med en ytelse som pensjonisten ikke får utbetalt

Samordne med et større beløp enn det som utbetales

Samordne med en ytelse som utbetales til en annen person.

Ingen bør undres over at departementet, og andre som forsøker å forsvare dette, er blitt utsatt for meget besk kritikk, og at saken har svekket tilliten til forvaltningen og store deler av det politiske miljø. Statsministeren fastslo ettertrykkelig i Stortinget 14. mai 2002 at dette skal det bli slutt på, men dessverre fortsetter treneringen.

Negativ effekt oppstår i område B fordi man utmåler samordningsfradrag med større beløp enn det som utbetales til pensjonisten. Hele denne saken kan fremstilles slik: Bør man også i område B samordne med det som manifesterer seg som utbetalt beløp til pensjonisten, dvs slutte med å samordne med oppkonstruerte beløp, uavhengig av det som utbetales?

Vi kunne lage lange oppstillinger over villedende fremstillinger, men vi må avgrense oss til noen eksempler.

På side 91 i den omtalte St. prp., 4. siste avsnitt, står det: "Samlet pensjon blir følgelig høyere enn det bruttogarantien tilsier." Vår kommentar: I hele område B er det tjent opp, og betalt for, minst 2 pensjoner, en egenpensjon og en etterlattepensjon. Hva er galt med at "Samlet pensjon" blir større enn den ene av disse pensjonene? Hvis 2 stortingsrepresentanter er gift med hverandre, og mannen dør, vil enken få samlet pensjon på noe over kr 550 000 pr år, og her blir det ingen samordningsfeil, for hun er i området A.

I villedende fremstilling konstrueres nye begreper som ikke har noen basis i lovverket,

"Fridelsløsningen" går egentlig ut på at man skal være fritatt for å få pensjonen samordnet med mer enn det som utbetales i den andre ytelsen.

"Parallellitetsprinsippet" inneholder noe riktig (selvfølgelig) og noe galt.

En som blir medlem av Statens Pensjonskasse etter 1. januar 1967 vil samtidig tjene opp pensjon i Statens Pensjonskasse og folketrygden (parallell opptjening). Det ligger ikke her noe som helst som gjør det berettiget å trekke den konklusjon at man kan redusere statspensjonen med et større beløp enn det som utbetales som følge av opptjeningen, av samme person, i folketrygden.

Det er blitt påstått at en oppretting her vil skape andre skjevheter. Det er pekt på at enslige og etterlatte (tidligere gifte) vil komme forskjellig ut. Det vil vel ikke være noe rart om en pensjonist med rett til 2 pensjoner kommer annerledes ut enn en med bare en pensjon. Det spørres om ikke noe av katten slipper ut av sekken her, og at de kanskje har rett de som hevder at dette egentlig dreier seg om en kamp mot etterlaterrettigheter. Det er stort sett etterlatte med lav opptjening som rammes, mens de største og beste pensjonene går fri.

Departementet har påstått at det er flere måter som kan komme på tale, hvis dette skal rettes opp. Hvis vi legger til grunn at vi ikke skal klusse med det som er riktig samordning under A, finnes det bare en måte.

Da mye av disse feilene ble rettet opp av Stortinget i 1992, ga departementet opp det 5-dobbelte beløp mht hva dette ville "koste." Departementet har hittil nektet å redegjøre for denne feilinformasjonen. Dette med "kostnad" er dessuten snudd på hodet. Disse etterlatte påføres nå betydelige tap, begrunnet i at de selv, eller avdød ektefelle, har tjent opp, og betalt for, pensjon fra folketrygden, ikke nettopp noen god reklame for systemet. Departementet ser ut til å mene at disse etterlatte bør påføres disse tapene, for det er så "kostbart" å la være.

Sosialdepartementet har hittil aldri vært villig til å redegjøre for den forskjellige tolkning og praktisering som gjør seg gjeldende for område A og B.

Pensjonskommisjonen behøver ikke å gå inn på den tekniske side av saken. Derimot bør den vurdere dette og gi uttrykk for om det nå snart ikke er på tide å få slutt på disse uverdige forhold. For ordens skyld må vi fremholde at dette problemet var vesentlig større tidligere. Mesteparten av denne feilaktige anvendelse av samordningsloven ble det ryddet opp i av Eidsivating lagmannsrett og Stortinget i 1989 og 1992, med store etterbetalinger. Saken nå dreier seg om en restgruppe."

Brevet er, i sin helhet, vedlagt forslaget som vedlegg 1

Pensjonskommisjonen tok ikke stilling til spørsmålet om "Negativ Effekt" i sin innstilling NOU 2004:1, men omtalte spørsmålet på side 256 osv.

Skreller vi bort all feilinformasjon, omskrivninger og forvirring, er saken med "negativ effekt" meget enkel. Dette dreier seg om reduksjon av en opptjent stats-/kommunepensjon i form av samordnings-

fradrag, uten full erstatning, eller uten erstatning i det hele tatt. Det omtalte tapet oppstår jo nettopp fordi det ikke ytes full erstatning. På tross av påstander om det motsatte finnes det bare en måte å rette opp dette på. Dette går ut på å behandle pensjonene i området med "negativ effekt" på nøyaktig samme måte som alle øvrige pensjoner utenom dette området. Dette går ut på at det ved utmålingen av størrelsen på samordningsfradragene må man i praksis holde seg innenfor den begrensning som finnes av reelt utbetalt beløp av den ytelsen det samordnes med.

Hvis størrelsen på samordningsfradragene avpasses etter det som finnes av utbetalt erstatning i den ytelsen det samordnes med, vil det ikke oppstå noe tap, og problemet forsvinner. Så enkelt er det.

Her har det, etter vår mening, vært en lang serie av departementale/byråkratiske feil over mer enn 40 år. Mesteparten av disse feilene er heldigvis senere blitt rettet opp, men det gjenstår fortsatt en liten restgruppe som blir mishandlet med samordningsfeil. Det er denne restgruppen denne saken dreier seg om. Det er oppsiktsvekkende at så store deler av kontrollorganene og kontrollfunksjonene synes å ha sviktet totalt. Departementets manglende respekt for lovlig fattede stortingsvedtak er også et viktig moment. Sakens forløp burde kanskje tilsi at en offentlig granskning kunne være på sin plass. Dessuten bør disse feilene, uavhengig av granskning, rettes opp så snart som mulig. Dette kan enklest gjøres ved endring i samordningsloven.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

vedtak til lov

om endring i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser

I

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endring:

§ 23 nr. 2 nytt siste ledd skal lyde:

Fullt samordningsfradrag skal i alle tilfelle begrenses slik at pensjonisten ikke taper på at pensjonisten selv eller ektefellen har tjent opp pensjonspeng i folketrygden.

II

Loven trer i kraft straks.

Vedlegg 1

Brev fra Norsk Pensjonistforbund v/forbundsleder til Pensjonskomisjonens sekretariat, datert 31. juli 2003

Saken om "negativ effekt"

Vi viser til St, prp. nr. 65 (2002 - 2003), side 90, der det vises til at Kommisjonen skal vurdere bl.a. "negativ effektiv i samordningssystemet." I denne anledning vil vi komme med et innspill som kan belyse saken.

Etter vår oppfatning har denne saken fått en særdeles slett behandling, en usedvanlig kronglete og misvisende fremstilling, utrolig mye utenomsnakk og en behandlingstid med en sendrektighet, eller trenering, som sprenger alle rimelige grenser. Hvis alt uvedkommende skrelles bort, er selve saken egentlig meget enkel, noe vår fremstilling vil vise.

Det er greit og riktig at vi må ha samordning. Pensjonistene skal ikke ha dobbelt opp av samme type pensjon. Samordningsloven av 1957 innførte ingen samordning mellom 2 typer pensjon, f. eks. en alders- og en enkepensjon. Ved lovendring i 1989, med virkning fra 1.1.1977, ble det slått fast at egenpensjon og etterlattepensjon ikke kan samordnes selv om den ene er tjent opp i folketrygden.

Dette skjedde etter en årelang, bitter kamp fra Sosialdepartementets side, en kamp som dessverre har fortsatt like til nå.

Vi kan dele hele samordningsområdet i 2 deler som vi kaller A og B.

I område A, som målt etter beløp utgjør ca 98 pst. av hele området, blir alt samordnet på riktig måte, og her blir det ingen "negativ effekt." Samordningsfradragene blir her alltid begrenset til faktisk utbetalt beløp av den ytelsen det samordnes med. Her er tolkningen av loven og praktiseringen, helt riktig.

I området B (ca. 2 pst.) der negativ effekt gjør seg gjeldende, har Sosialdepartementet en annen tolkning og praktisering av loven. Samordningslovens § 1 sier bl.a.: "Denne lov gjelder samordning av ytelser som en person kan få samtidig...." På tross av dette tolker departementet loven slik at man i område B kan

Samordne med en ytelse som pensjonisten ikke får utbetalt Samordne med et større beløp enn det som utbetales Samordne med en ytelse som utbetales til en annen person.

Ingen bør undres over at departementet, og andre som forsøker å forsvare dette, er blitt utsatt for meget besk kritikk, og at saken har svekket tilliten til forvaltningen og store deler av det politiske miljø. Statsministeren fastslo ettertrykkelig i Stortinget 14. mai 2002 at dette skal det bli slutt på, men dessverre fortsetter treneringen.

Negativ effekt oppstår i område B fordi man utmåler samordningsfradrag med større beløp enn det som utbetales til pensjonisten. Hele denne saken kan fremstilles slik: Bør man også i område B samordne med det som manifesterer seg som utbetalt beløp til pensjonisten, dvs slutte med å samordne med oppkonstruerte beløp, uavhengig av det som utbetales?

Vi kunne lage lange oppstillinger over villedende fremstillinger, men vi må avgrense oss til noen eksempler.

På side 91 i den omtalte St. prp., 4. siste avsnitt, står det: "Samlet pensjon blir følgelig høyere enn det bruttogarantien tilsier." Vår kommentar: I hele område B er det tjent opp, og betalt for, minst 2 pensjoner, en egenpensjon og en etterlattepensjon. Hva er galt med at "Samlet pensjon" blir større enn den ene av disse pensjonene? Hvis 2 stortingsrepresentanter er gift med hverandre, og mannen dør, vil enken få samlet pensjon på noe over kr 550 000 pr år, og her blir det ingen samordningsfeil, for hun er i området A.

I villedende fremstilling konstrueres nye begreper som ikke har noen basis i lovverket, "Fridelsløsningen" går egentlig ut på at man skal være fritatt for å få pensjonen samordnet med mer enn det som utbetales i den andre ytelsen.

"Parallellitetsprinsippet" inneholder noe riktig (selvfølgelig) og noe galt.

En som blir medlem av Statens Pensjonskasse etter 1. januar 1967 vil samtidig tjene opp pensjon i Statens Pensjonskasse og folketrygden (parallell opptjening). Det ligger ikke her noe som helst som gjør det berettiget å trekke den konklusjon at man kan redusere statspensjonen med et større beløp enn det som utbetales som følge av opptjeningen, av samme person, i folketrygden.

Det er blitt påstått at en oppretting her vil skape andre skjevheter. Det er pekt på at enslige og etterlatte (tidligere gifte) vil komme forskjellig ut. Det vil vel ikke være noe rart om en pensjonist med rett til 2 pensjoner kommer annerledes ut enn en med bare en pensjon. Det spørres om ikke noe av katten slipper ut av sekken her, og at de kanskje har rett de som hevder at dette egentlig dreier seg om en kamp mot etterlatte rettigheter. Det er stort sett etterlatte med lav opptjening som rammes, mens de største og beste pensjonene går fri.

Departementet har påstått at det er flere måter som kan komme på tale, hvis dette skal rettes opp.

Hvis vi legger til grunn at vi ikke skal klusse med det som er riktig samordning under A, finnes det bare en måte.

Da mye av disse feilene ble rettet opp av Stortinget i 1992, ga departementet opp det 5-dobbelte beløp mht hva dette ville "koste." Departementet har hittil nektet å redegjøre for denne feilinformasjonen. Dette med "kostnad" er dessuten snudd på hodet. Disse etterlatte påføres nå betydelige tap, begrunnet i at de selv, eller avdød ektefelle, har tjent opp, og betalt for, pensjon fra folketrygden, ikke nettopp noen god reklame for systemet. Departementet ser ut til å mene at disse etterlatte bør påføres disse tapene, for det er så "kostbart" å la være.

Sosialdepartementet har hittil aldri vært villig til å redegjøre for den forskjellige tolkning og praktisering som gjør seg gjeldende for område A og B.

Pensjonskommissjonen behøver ikke å gå inn på den tekniske side av saken. Derimot bør den vurdere

dette og gi uttrykk for om det nå snart ikke er på tide å få slutt på disse uverdige forhold.

For ordens skyld må vi fremholde at dette problemet var vesentlig større tidligere. Mesteparten av denne feilaktige anvendelse av samordningsloven ble det ryddet opp i av Eidsivating lagmannsrett og Stortinget i 1989 og 1992, med store etterbetalinger. Saken nå dreier seg om en restgruppe.

Vi vil også peke på at et medlem av Kommisjonen, tidligere sosialminister Hill-Marta Solberg, informerte Stortinget i spørretimen 4. juni 1997. Spørsmålet om habilitet kan komme inn både for henne og andre.

Vi legger ved en kopi av vår høringsuttalelse i saken.

Hvis det ønskes flere opplysninger, står vi gjerne til tjeneste.

Vedlegg 2

Brev fra Norsk Pensjonistforbund v/forbundsleder til Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden, datert 10. oktober 2006

Saken om "negativ effekt"

Vi har fått oversendt Deres brev av 11.8. 2006 til Politiets Pensjonistforbund med anmodning om videre oppfølging av denne saken. Brevet minnet oss straks om innledningen til Norsk Pensjonistforbunds henvendelse til Pensjonskommissjonen, datert 31. juli 2003, der det bl. a. heter: Denne saken har "fått en særdeles slett behandling, en usedvanlig kronglete og misvisende fremstilling, utrolig mye utenomsnakk og en behandlingstid med en sendrektighet, eller trenering, som sprenger alle rimelige grenser." Det kan se ut til at De er innstilt på å følge opp denne tradisjonen.

Vi mener at et departement, og en statsråd, bør kunne gjøre rede for sakene under sitt eget ansvarsområde, på noenlunde skikkelig vis. Den form for behandling som er sitert ovenfor, har vi sett mer enn nok av. Vi ber derfor om en redegjørelse for nedenstående spørsmål, satt opp punktvis:

Spørsmål 1.

I Deres brev sier De at "Høyesterett slo i 1994 fast..." Her kan man ikke bare plukke ut etter fritt valg, og neglisjere det viktigste. En enstemmig plenumsdom i 1962 krevde full erstatning for samordningsfradraget. En tidligere statsråd, Magnhild Meltevit Kleppa, forsikret Stortinget i 1999 at "Departementet legger til grunn plenumsdommen fra Høyesterett i 1962 om at reduksjon i en pensjon i form av et

samordningsfradrag, krever full erstatning." Dessverre unnlot hun å sørge for at dette ble gjennomført i praksis for de som rammes av disse tapene. Det er for øvrig den eneste gangen Høyesterett har behandlet kravet om full erstatning. Vil statsråden sørge for at dette kravet blir imøtekommet, i alle samordningsaker? I så fall vil "negativ effekt" falle bort. Så enkelt er det. Vi viser også til de 3 siste avsnittene i Politiets Pensjonistforbunds brev av 19.4. 2006. Vi er ikke fornøyd med at De i brevet av 11.8. 2006 hopper over dette, til tross for at det dreier seg om det essensielle i saken.

Spørsmål 2.

I den siterte henvendelsen fra Norsk Pensjonistforbund omtales A-gruppen og B-gruppen, forskjellsbehandlingen og dobbeltfortolkning av loven. I gruppe A, eller 98pst.-gruppen, utmåles størrelsen på samordningsfradraget alltid etter *utbetalt* beløp, mens det i B-gruppen sees bort fra utbetalingen, jfr. Samordningsutvalgets innstilling s. 219 sp. 1. En slik forskjellsbehandling og dobbeltfortolkning har ingen hjemmel i samordningsloven. Vi ber om redegjørelse.

Spørsmål 3.

I Deres brev står det noe om "merytelsen." Dette er en gjenganger konstruert av departementet. Den går ut på at folketrygdens tilleggspensjon til en etter-

latt består av 100 pst. egenopptjent pensjon + en "merytelse." Det er 2 alvorlige feil ved denne konstruksjonen, eller påstanden: For det første er den ikke sann, og for det andre vil den, hvis den var sann, ikke endre på noe som helst m.h.t. kravet om full erstatning.

Samordningsloven har presis beskrivelse av de ytelser som skal samordnes, men "merytelsen" er ikke omtalt. For om mulig å komme ut av egne villfarelser, bør departementet se på samordningen av en enkemannspensjon fra Statens Pensjonskasse med tilleggspensjon fra folketrygden. Samordningsloven sier at fradraget skal være 55 pst. av avdødes opptjening, og mener utbetalt beløp. Praksis, for de som rammes av negativ effekt, går ut på 55 pst. av opptjent beløp, uten hensyn til utbetalingen. Selv departementet bør vel kunne innse at dette rimer dårlig.

Rikstrygdeverket sier, både skriftlig og muntlig, at kombinert tilleggspensjon til gjenlevende består av 55 pst. av egenopptjent + 55 pst. av avdødes opptjente tilleggspensjon. Denne fordelingen legges også til grunn når de regner beløp, for ved enkelte kombinasjoner har dette betydning for beregning av størrelsen på ytelsen. Rikstrygdeverket er fagetat, kan sine ting og behandler folketrygdsakene på riktig måte. Det samme kan vi ikke si om departementet, som i sin påståelighet egentlig beskylder Rikstrygdeverket for å ha regnet feil i snart 40 år. Den samme feilen begikk en tidligere statsråd, og tidligere trygdedirektør, overfor Stortinget. Vi ber om redegjørelse for om departementet fortsatt tviholder på sine selvkonstruerte villfarelser, eller om det har kommet på bedre tanker.

Spørsmål 4.

Tidligere statsråd Hill-Marta Solberg svarte Stortinget 4. juni 1997 på spørsmålet om å få slutt på "negativ effekt:"

"Saken er under oppfølging og forberedende behandling med sikte på å komme fram til en ordning som Stortinget har bedt om, slik at pensjonistene i offentlig sektor ikke skal tape på pensjonsopptjening i folketrygden."

Hvis ikke også dette er et av mange eksempler på feilaktige og villedende opplysninger overfor Stortinget, ber vi om redegjørelse for det hittidige resultat av den oppfølging og behandling hun snakket om.

Spørsmål 5.

I 1992 rettet Stortinget opp mye av disse feilene, til tross for innbitt motstand fra departementet. M.h.t. hva dette "kostet," eller rettere sagt hvor mye disse etterlatte ble snytt for, ga departementet opp det femdobbelte av det faktiske beløp. Departementet har mange ganger blitt anmodet om å redegjøre for denne feilinformasjonen overfor Stortinget, men har hittil neglisjert dette. Kan vi få en redegjørelse nå, eller sy-

nes departementet det er greit nok det som har skjedd?

Spørsmål 6.

Som kjent kan de som tildeles omsorgspoeng risikere å bli påført dette tapet. Departementet er også her mange ganger oppfordret til å sørge for at publikum blir orientert om denne risikoen, men ingen ting har hittil skjedd. Synes departementet det er greit å holde denne risikoen skjult for publikum?

Spørsmål 7.

De som rammes av disse tapene har prosentvis betalt samme premie som de som ikke rammes. Hvis 2 stortingsrepresentanter er gift med hverandre, og mannen dør, kan samlet pensjon til enken gå opp til kr. 812 690 pr. år, før samordningen setter stopp, og i disse sakene har ikke departementet våget seg til med noen samordningsfeil, til tross for sin langvarige kamp mot etterlattepensjoner. En norsk biskop, som har studert saken, har karakterisert denne kampen som "uverdigg" og "respektløs." Synes departementet det er riktig at etterlatte som blir påført disse tapene, skal subsidiere de største og beste pensjonene?

Spørsmål 8.

Departementet er sikkert kjent med at det har vært harselert mye, på departementets bekostning, med denne saken. Det har bl. a. vært fremholdt følgende: Hvis den metoden som er benyttet for å påtvinge en gruppe etterlatte disse tapene er riktig, har jo departementet oppfunnet en metode som kan redusere enhver offentlig pensjon. Man kan bare tildele f. eks. dommere og statsråder, ikke omsorgspoeng, men gratis dommerpoeng, statsrådspoenng o.s.v., og deretter behandle resultatet av disse poengene på samme samordningsmessige måte som dagens omsorgspoeng, og vips har man redusert utgiftene til offentlige pensjoner. Hvis dette blir innført, ville dommerne, statsråder og andre også, få gratis hjelp til bedre å forstå meningsløsheten forbundet med "negativ effekt?" Vi ber om å få statsrådets syn på dette.

Spørsmål 9.

I brev av 3.8. 1998 fra Statens Pensjonskasse til Norsk Pensjonistforbund om denne saken uttalte daværende adm. direktør Alf J. Raam at "SPK ønsker ikke som forvaltningsorgan nå å uttale seg om denne saken, som etter vår oppfatning er av utpreget politisk art." Senere innhenter departementet en høringsuttalelse om samme saken fra lavere nivå, i samme forvaltningsorgan, og bruker bl. denne uttalelsen som begrunnelse for å unnlate å gjennomføre et lovlig fattet stortingsvedtak. Vi ber om vurdering og kommentar.

Spørsmål 10.

Denne saken viser en årelang serie av utsettelse på utsettelse, helt fra 1992, der en forutsetning i lovendringen ble sabotert. Vi ber om departementets vurdering og synspunkt på en slik holdning og praksis m.h.t. oppfølging og effektivering av politisk fattede vedtak.

Spørsmål 11.

De fleste oppegående mennesker forstår uten videre det meningsløse i denne saken. Det har vært spurt mange ganger om det ikke finnes slike oppegående mennesker i departementet. Kan vi få svar på dette nå?

Spørsmål 12.

Et gammelt ordtak sier at det er ikke lett å innbille en bonde at reven legger egg. Tror departementet at ordningen med "negativ effekt" noen gang vil bli akseptert, bortsett fra byråkratene i departementet? Vi venter på statsrådets svar på dette.

Vi håper statsråden vil sørge for svar på våre 12 spørsmål, uten de tradisjonelle neglisjeringer, bortforklaringer o.s.v., kort sagt svar som departementet kan være bekjent av. Vi lever i håpet, men det bør ikke gå 4 måneder denne gangen før vi får svarene.

Vedlegg 3

Brev fra Aksjonskomiteen for offentlig ansattes pensjonsrettigheter v/leder til Justis- og politidepartementet v/statsråden, datert 1. oktober 2007

Samordning med såkalt "negativ effekt"

Denne saken har vært oppe mange, mange ganger før. Vi går ut fra at De kjenner til dette. Vi skal likevel gi en kort beskrivelse av viktige punkter.

Den gruppen som rammes er enker/enkemenn, og begge ektefellene må ha tjent opp pensjon. Det er bare en liten del av denne gruppen som rammes. Vi avgrensner oss til enkepensjon og alderspensjon.

En enke som rammes, vil ha rett til 2 pensjoner, en enke- og en alderspensjon. Enkepensjonen kan være behovsprøvet ned til 0, men dette har ikke noe med samordning å gjøre.

De 2 omtalte pensjonstyper er tjent opp, og betalt for, av 2 forskjellige personer, og de skal dekke 2 forskjellige tap, tap av egen lønn og økonomisk tap i forbindelse med tap av ektefelle. Samordningsloven fra 1959 innførte ingen samordning av disse 2 pensjonstypene, og det gjelder fortsatt. Dette er viktig. Prinsipp: Samordningen skal hindre dobbel erstatning for samme tap, og sum pensjon for hver pensjonsart skal avgrensnes til "full pensjon." Statsråd Bjarne Håkon Hanssen skriver, bl.a. i brev av 16.5.2007, i vanlig villedende stil, at ingen "får mindre enn bruttogarantien på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved full opptjeningstid." Han kan ennå ikke ha oppdaget at alle som rammes av "negativ effekt" har rett til minst 2 pensjoner. Det er statsråden for Fagdepartementet som uttrykker seg slik.

Da folketrygden ble innført fra 1.1.1967, ble det forhandlet om tilpassingen mellom tjenestepensjon og folketrygdpensjon. Partene under disse forhandlingene var fagfolk, og de kom frem til et riktig resul-

tat. Dette gikk bl.a. ut på at tilleggspensjon fra folketrygden, tjent opp av inntekter som ikke var pensjonsgivende i statlige og kommunale ordninger, skulle holdes utenfor samordningen. Det omtalte resultat ble bygget inn i en tilleggslov til pensjonsloven. Loven overlot den detaljerte gjennomføringen av dette til forskrift, gitt av "Kongen." Så langt gikk alt rett og riktig for seg.

Det daværende Sosialdepartement var ansvarlig for gjennomføringen. Der satt det en egenrådig byråsjef, uten kontroll. Departementet saboterte den omtalte forskrift, og fikk massiv, berettiget kritikk. Til slutt måtte departementet gi seg, men først fikk de endret loven, uten at innholdet ble endret.

Statens Pensjonskasse ble anmodet om å utarbeide utkast til forskrift. Dette ble gjort. Hvis forslaget fra Pensjonskassen hadde blitt fulgt, hadde vi ikke hatt noen av disse sakene, men byråsjefen passet på å "glemme" enkene i forskrift av 9.4.1973. Striden fortsatte. Departementet (byråsjefen) hevdet at de omtalte forhandlerne ikke hadde ment alt det de hadde utformet, og at man kan samordne alders- og enkepensjon hvis den ene er tjent opp i form av tilleggspensjon i folketrygden. Striden fortsatte, og alle kontrollorganer, inklusive Trygderetten og Sivilombudsmannen, men unntatt Riksrevisjonen sviktet.

Eidsivating lagmannsrett behandlet saken i 1989 (Bjøraanesset-saken). Dommerne hadde satt seg grundig inn i saken. Riksrevisjonen og flere ble innkalt som vitne. Dommen var enstemmig og gikk ut på at departementet hadde feiltolket og feilpraktisert loven helt siden 1967. Stortinget sørget for at innholdet

i dommen ble innarbeidet i loven med virkning fra 1.1.1977. Dette ga 12 års etterbetaling (700 mill. kr.) Det som disse enkene var blitt snytt for fra 1967 - 1977 ble vurdert som foreldet. Dommen ble ikke anket, og dermed rettsgyldig. Normalt skulle dette bety at departementet og Regjeringen (staten) hadde akseptert dommen, men den gang ei.

Under lovendringen i 1983 hadde departementet klart å "smugle" inn en ny feil, uten at Stortinget ble gjort oppmerksom på forholdet. Departementet la seg på en ny praksis for å snytte disse enkene for opptjent pensjon. Den nye feilen rammet bare de enkene der begge ektefellene hadde tjent opp tilleggspensjon i folketrygden. Ca. halvparten av den opprinnelige feilen var nå ryddet bort. Feilen fortsatte for den andre halvparten, men ofte med noe redusert beløp. Den nye feilen kan beskrives slik:

Enken har selv tjent opp en full (30 år) alderspensjon i staten. Så lenge hun er yngre enn 67 år, får hun ikke utbetalt egenopptjent tilleggspensjon fra folketrygden, og hun rammes ikke av feilen. Så blir hun 67 år og får honorert egenopptjeningen i folketrygden. Den gir en utbetalt effekt på kr. 22 000 pr. år. Siden hun har full egenpensjon fra før, skal hun ikke ha noe mer, og en riktig samordning ville gå ut på at hun får et såkalt samordningsfradrag i statspensjonen på kr. 22 000, og hun får ingen utbetalt nytte av egenopptjeningen i folketrygden. Folketrygden øker m.a.o. med kr. 22 000, og statspensjonen reduseres med samme beløp, og netto resultat blir = 0. Dette er det riktige.

Departementet har i sin visdom funnet ut at i eksemplet ovenfor kan de redusere statspensjonen med kr. 40 000, og dermed har enken tapt kr. 18 000 pr. år, på grunn av egenopptjeningen i folketrygden. Dette er saken i et nøtteskall. Samordningen i seg selv er riktig. Feilen består i at samordningsfradraget er for stort. Det får ikke full erstatning i den ytelsen det samordnes med, og dermed oppstår det et tap, større eller mindre.

Striden fortsatte etter 1989, og tidligere sosialminister Frøgn-Sellæg ba en tidligere sorenskriver Flåtten på Notodden om en utredning. Han leverte et solid arbeide som konkluderte med at dette har vært feil helt siden 1967. Departementet forsøkte å bortforklare dette, men ble ikke tatt alvorlig. Stortinget ryddet opp i en god del av disse feilene i 1992, med ny etterbetaling fra 1.10.1976 (500 mill. kr.). Stortinget var klar over at det gjensto en restgruppe. Dette ble overlatt til forskrift. Departementet har sin vane tro sabotert dette. Det er denne restgruppen denne saken nå dreier seg om.

I 1994 ble en sak ført for Høyesterett (Lassung-saken). Tidligere ass. regjeringsadvokat Bård Tønder førte saken i 1989 og tapte. Nå førte han den nye saken for Høyesterett. Han var nok klar over at med den enstemmige, rettskraftige dommen i 1989 hadde han lite å fare med. Han ba Høyesterett om lov til å pro-

sedere Bjøraaneset-saken om igjen. Dette var egentlig en meningsløshet, siden innholdet i dommen var bygget inn i samordningsloven, i en form som ikke en gang Sosialdepartementet kunne mistolke. Han kunne like gjerne prosedere på at loven er feil. Dommerne i Høyesterett klarte ikke å sette seg inn i saken. Den ble behandlet på feilaktig grunnlag, og enken tapte. Feilbehandlingen i Høyesterett har vært påpekt overfor høyesterettsjustitiarius Schei. Han svarer at Høyesterett kan ikke gjøre noe. Dette må bety at den norske Høyesterett retter ikke opp egne feil.

Departementet har forsøkt å skjule seg bak Høyesterett, og påstår egentlig at Høyesterett har gitt grønt lys for å påføre disse enkene disse tapene. Det har vært pekt på at hvis en enke har vært tildelt omsorgspoeng, og hun kommer inn i området med "negativ effekt," vil disse poengene bli brukt til å påføre henne et tap. Hittil har departementet nektet å opplyse publikum om dette.

Samordning krever hjemmel i lov (samordningsloven). Høyesterett kan tolke loven, men den har ikke lovgivningsmyndighet. Når samordningslovens § 1 sier at denne lov gjelder samordning av "ytelser som en person samtidig kan få " er dette en definisjon av lovens gyldighetsområde. Verken departement, Regjering eller Høyesterett er bemyndiget til å samordne utenom dette område. Samordningspraksis, uten hjemmel i lov, må karakteriseres som lovstridig. Høyesterett bør ikke kunne påberopes som grunnlag for lovstridig virksomhet.

Departementet har i årevis holdt på med utsettelse. Bl. a. måtte vi vente på behandling i Pensjonskommisjonen. Norsk Pensjonistforbund har i et brev til Pensjonskommisjonen, datert 31. juli 2003, uttalt bl. a.:

"Etter vår oppfatning har denne saken fått en særdeles slett behandling, en usedvanlig kronglete og misvisende fremstilling, utrolig mye utenomsnakk og en behandlingstid med en sendrektighet, eller trenering, som sprenger alle rimelige grenser. Hvis alt uvedkommende skrelles bort, er selve saken egentlig meget enkel, noe vår fremstilling vil vise."

Norsk Pensjonistforbund har i et brev datert 10.10.2006 til statsråd Bjarne Håkon Hanssen bedt om en redegjørelse av 12 punkter. Slik redegjørelse har han ennå ikke gitt. Disse 2 brevene kan gi ytterligere opplysninger om forløpet av denne saken.

Det ser ut til at departementet lider av 2 alvorlige svakheter. De klarer ikke å innrømme egne feil, og de kan ikke redegjøre for seg. Stortinget har sørget for etterbetalinger i milliardklassen for å rette opp det som Eidsivating lagmannsrett, lovgiver og Riksrevisjonen helt klart har oppfattet som feilbehandling fra departementets side, men departementet har hittil ikke klart å innse eller innrømme at de har gjort noen feil. Etter Stortingets opprydning i 1992 gikk daværende leder i Administrasjonskomiteen i Stortinget

ut i media og ba om unnskyldning for at pensjonene til disse enkene var blitt mishandlet. Departementet, som er den ansvarlige for disse feilene, har ikke bedt om unnskyldning for noe som helst. Denne saken avdekker etter manges oppfatning dessverre en enda mer omfattende svikt: Samordningsloven har ikke en forsvarlig forvaltning. Dette er statsrådets og Regjeringens ansvar. Det er også betenkelig at domstolene, bortsett fra Eidsivating lagmannsrett i 1989, og Sivilombudsmannen har sviktet i disse sakene. De fleste utenom stivbeinte byråkrater og tafatte statsråder forstår uten videre at det må være noe galt nå en gruppe etterlatte skal påføres et tap på grunn av at det er tjent opp pensjon, at samlet pensjon, etter samordning, blir mindre jo mer det er tjent opp. Det har også vært oppfattet som betenkelig at den nye pensjonsreformen er i hendene på folk som ikke klarer å forstå dette. Det dreier seg om en meget grov diskriminering, og vi har fått spørsmål om vi må gå til ESA før norske byråkrater og politikere klarer å oppfatte dette.

Den omtalte byråsjefen lever ikke nå. Han gjorde mange og stygge feil, uten å bli stanset i tide. De aller fleste av disse feilene er senere rettet opp, av andre enn departementet. Det sørgelige er at den ukultur han innførte i departementet, uten at departementets

ledelse den gang var klar over forholdet, den ukultur lever dessverre fortsatt i departementet, noe denne saken tydelig viser.

Vi vil også henlede statsrådets oppmerksomhet på stortingsvedtaket av 14. juni 2001 og forhandlinger i Stortinget 15. mai 2002, der daværende statsminister talte om Regjeringens "fordømte plikt," en plikt han glemte meget raskt. Denne saken bidrar ikke til å øke respekten for forvaltningen og det politiske miljø i Norge. En norsk biskop har karakterisert behandlingen av denne saken som "uverdigg" og "respektløs". Dessverre er det meget god grunn for denne karakteristikken.

Vi har henvendt oss til justitiarius i Høyesterett om feilen i Lassung-saken. Han svarer at Høyesterett ikke kan gjøre noe, og heller ikke uttale seg. Som nevnt må dette bey at den norske Høyesterett retter ikke opp egne feil. Spørsmålet må derfor bli: Hva så?

Vi må be Dem ta tak i dette spørsmålet. Hva bør skje når Høyesterett ikke klarer å sette seg inn i saken, og gjør feil, med meningsløse konsekvenser for en gruppe etterlatte? Taushet, likegyldighet, evindelige utsettelse og forsøk på bortforklaringer er etter vår oppfatning ikke noe brukbart svar.

Vedlegg 4

"De brutte løfters føljetong"

Sommeren 2007. Bjarne Håkon Hanssens statssekretær forsikrer at saken er under "aktiv oppfølging" i departementet. Statsråden har innsett at denne samordningen ikke kan oppfattes som logisk.

Resultat: Så langt ingenting.

2007. Statsråd Bjarne Håkon Hanssen bedyrer at han vil ta denne saken alvorlig. Hittil har dette avgrenset seg til utflukter og utenomstakk i velkjent departemental stil. Han har gitt uttrykk for at han vil se dette i en større sammenheng. Hvor mye departementet og han selv har klart å se i alle disse årene, får vi ikke vite noe om.

Resultat: Så langt ingenting.

22. juni 2006, i møte mellom Aksjonskomiteen og departementet, uttalte statsråd Bjarne Håkon Hanssen at dette er en politisk sak, og den må behandles nå.

Resultat: Ingenting.

Lenge før stortingsvalget i 2001 hadde lederen i Høyre, Jan Pettersen forsikret at "Høyre vil følge opp

denne saken." Inge Lønning hadde sagt det samme. Under valgkampen i 2001 ble Pettersen spurt om denne oppfølgingen. Han svarte at han "trodde denne saken var løst." Han lovet å komme tilbake til Aksjonskomiteens leder med mer opplysninger. Det gjorde han ikke. Før valget i 2005 ble han minnet om saken pånytt. Han lovet igjen å komme tilbake til saken, men ble nå ikke tatt alvorlig.

Resultat: Ingenting.

15. juni 2001 fattet Stortinget et vedtak der Regjeringen ble bedt om å rydde opp i saken, slik at ingen skal kunne tape på å tjene opp pensjon i folketrygden. Departementet sendte saken ut på høring, men ikke til Pensjonistorganisasjonene, før de bestemte seg for å ikke gjøre noe. Saken kom opp igjen i Stortinget 14. mai 2002, og nå forsikret daværende statsminister Kjell Magne Bondevik Stortinget om at det var Regjeringens "fordømte plikt" å rydde opp i dette. På tross av senere påminnelser løp han fra sine forsikringer.

Resultat: Ingenting.

30.6. 1999, i et brev til en stortingsrepresentant, forsikret daværende sosialminister Magnhild Melteveit Kleppa: "Departementet legger til grunn plenumsdommen fra Høyesterett i 1962 om at reduksjon i en pensjon i form av et samordningsfradrag, krever full erstatning. Jeg viser nærmere til vedlagte kopi av departementets brev av 18. februar 1999 til Pensjonistforbundet." I samme brev opplyser hun: "Departementet er enig i at den bruttogaranterte tjenestepensjonen tilsier "full erstatning" i form av utbetalt beløp fra den ytelsen det samordnes med." Dette er vel og bra, hvis det hadde blitt fulgt opp. I samme brev kommer hun dessverre med en feilinformasjon. Hun skriver om en "eventuell merytelse fra avdød ektefelle i en kombinert tilleggspensjon, som skal være samordningsfri." Dette med "merytelse," som også tidligere sosialminister Dagfinn Høybråten og nåværende Bjarne Håkon Hanssen har forsøkt seg på, er en selvlaget konstruksjon som ikke har rot i loven. Hvis det hadde blitt ytet full erstatning, ville det ikke oppstått noe tap. Tapet oppstår jo nettopp fordi det ikke ytes full erstatning.

Resultat: Ingenting.

I et brev til en enke som ble rammet av "negativ effekt" forsikret tidligere leder for Krf. på midten av 1990-tallet at "dette skal rettes opp i."

Resultat: Ingenting.

4.juni 1997 svarte daværende sosialminister Hill-Marta Solberg Stortinget slik: "Saken er under oppfølging og forberedende behandling med sikte på å komme fram til en ordning som Stortinget har bedt om, slik at pensjonistene i offentlig sektor ikke skal tape på pensjonsopptjening i folketrygden."

Resultat: Ingenting.

I juni 1992 ryddet Stortinget opp i en god del samordningsfeil som departementet ikke hadde klart å rette opp. Dette skjedde hovedsakelig på grunnlag av en omfattende utredning fra en tidligere sorenskriver Flaaten. Under dette arbeidet var Stortinget klar over at det fortsatt var en mindre gruppe etterlatte som taper på å ha tjent opp pensjon. Dette ble overlatt til forskrift som skulle gies av departementet. Denne forskrift kom aldri.

Resultat: Ingenting.

Før folketrygden trådte i kraft 1.1. 1967, ble det forhandlet mellom departementet og tjenestemannsorganisasjonene om tilpassing av de offentlige pensjoner til den nye folketrygden. På begge sider av bordet var det fagfolk som kunne sine ting, og de kom frem til et fornuftig og riktig resultat. Når det gjaldt denne samordningen, ble partene enige om følgende:

"Folkepensjonens tilleggspensjon skal i alminnelighet i sin helhet gå til fradrag i tjenestepensjonen. Reglene forutsettes imidlertid utformet slik at den del av tilleggspensjonen som måtte være opptjent ved inntekter som ikke en pensjonsgivende i staten, heller ikke trekkes fra i tjenestepensjonen."

Den tekniske gjennomføringen av dette ble i loven overlatt til forskrift, som skulle gies av "Kongen". Hvis dette hadde blitt respektert, hadde vi aldri hatt noen av disse sakene. Departementet har aldri akseptert dette forhandlingsresultatet, selv om det ble bygget inn i loven. Den omtalte forskrift ble aldri gitt av "Kongen". Andre enn departementet, bl. a. Stortinget i 1989 og 1992, har rettet opp mesteparten av departementets feil og mangler. Nå gjenstår en liten restgruppe av etterlatte.

Resultat for restgruppen: Ingenting.